

ВСТУПНЕ СЛОВО

Історія Товариства “Просвіта”, яке було засноване в Галичині у 1868 р. і відіграло важливу роль у формуванні та модернізації української нації, й досі належним чином не досліджена. До 1939 р. опубліковано три праці, присвячені історії Товариства. За радянської доби згадана тема не підлягала вивченню, а інформацію про цю організацію, і то в ідеологічно-критичному формулюванні, можна було знайти лише у довідкових виданнях. У незалежній Україні відродився науковий інтерес до Товариства, і “Просвіті” за останні роки присвячено чимало публікацій, захищено дисертації, проведено низку конференцій. Однак це масштабне явище потребує глибшого осмислення й ґрунтовнішого вивчення, ніж це здійснено до сьогодні. Багато ключових моментів залишаються висвітленими лише частково або не знайшли окреслення як наукові теми. Однією із складностей, пов’язаних із дослідженням “Просвіти”, є те, що вона була багатогранною суспільною структурою, яка діяла і як самостійна організація, і як інституція, що мала значний вплив на суспільний розвиток у різних сферах, у т. ч. й на зародження та формування різноманітних національних товариств та організацій. Тому всебічне вивчення цього явища потребує неабияких зусиль й часу для його осмислення.

До збірника наукових праць, присвячених Товариству “Просвіта”, увійшли, головню, матеріали наукових конференцій, організованих Інститутом українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України, що відбулися у Львові 1993, 1998 та 2009 рр. Також до збірника включено дослідження краєзнавців, які вивчають діяльність регіональних просвітніх організацій чи внесок окремих діячів у розвиток низових структур Товариства.

Весь матеріал згруповано у шести розділах, кожний з яких присвячений важливим напрямкам вивчення історії “Просвіти”:

1. Товариство “Просвіта” як чинник формування новочасного українства на тлі національно-культурних процесів у Центрально-Східній Європі.
2. Основні ділянки національної праці “Просвіти”.
3. Філії і читальні “Просвіти”.
4. Діячі “Просвіти”.
5. Діяльність “Просвіти” поза Галичиною та в діаспорі.
6. Питання історіографії та джерелознавства історії “Просвіти”.

Загалом матеріали збірника є вагомим внеском у вивчення історії Товариства та стануть важливим підґрунтям для подальшого дослідження цього масштабного суспільного явища, яке залишило глибокий слід у духовному житті всієї України та справило значний вплив на закордонні терени, де жили вихідці з українських земель.

Редакційна колегія